

Херсонський державний університет
Факультет дошкільної і початкової освіти
Лабораторія педагогічних досліджень
та науково-освітніх технологій

**ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
ПОЧАТКОВОГО ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

Монографічна збірка

Херсон – 2018

УДК 378.147:001.11+001.8: 371.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету (протокол № 9 від 21 лютого 2018 року)

Автори:

С.Ф.Одайник, Л.Є.Петухова, Є.О.Співаковська,
Б.М.Андрієвський, О.М.Пинзеник, Л.А.Пермінова,
Т.І.Молнар, В.В.Ляпіна, І.В.Воронюк, Н.В.Кабельнікова

Рецензенти:

Фізені О.Й. – доктор педагогічних наук, декан педагогічного факультету Мукачівського державного університету
Примакова В.В. – доктор педагогічних наук, зав. кафедри виховної роботи Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради

П 26 Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя початкового загальноосвітнього навчального закладу в умовах Нової української школи (1 частина), (колектив авторів: С.Ф.Одайник, Л.Є.Петухова, Є.О.Співаковська, Б.М.Андрієвський, О.М.Пинзеник, Л.А.Пермінова, Т.І.Молнар, В.В.Ляпіна, І.В.Воронюк, Н.В.Кабельнікова): Монографічна збірка / за ред. Л.А.Пермінової. – Херсон: «Айлант», 2018. – 158 с.

ISBN 978-966-630-188-1

Монографічна збірка «Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкового загальноосвітнього навчального закладу в умовах Нової української школи» підготовлена за результатами виконання науково-дослідної роботи за дослідницькою темою лабораторії педагогічних досліджень та науково-освітніх технологій «Удосконалення підготовки кадрового педагогічного персоналу у системі суспільних трансформаційних процесів». У монографічній збірці обґрунтовано передумови оновлення системи професійної підготовки майбутніх фахівців педагогічної галузі. Представлені результати дослідження носять практичний характер і є принциповим внеском щодо якості підготовки конкурентоспроможного фахівця. Творчою групою викладачів охоплено проблеми якості освіти, розробленню вимог до особистості викладача та створення характеристики сучасного випускника на рівні бакалаврату, новим підходам до формування компетентності студента, готовності до творчої, дослідницької діяльності, підготовки до роботи в інклюзивних класах.

Матеріали дослідження будуть корисними для здобувачів, викладачів, дослідників галузі початкової освіти та всіх зацікавлених у її розвитку.

УДК 378.147:001.11+001.8. 371

ISBN 978-966-630-188-1

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
Розділ 1	
УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОГО ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	5
1.1. Одайнік С.Ф.	
Якість освіти в регіональному вимірі: Херсонська область	5
1.2. Петухова Л.Є.	
Результативність професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи: 40-річний досвід факультету дошкільної та початкової освіти	19
1.3. Співаковська О.Є.	
Теоретичні засади полісуб'єктного середовища у професійній підготовці вчителя	25
1.4. Андрієвський Б.М., Пинзеник О.М.	
Сучасні виклики щодо формування професійної /майстерності викладача вищої школи	38
1.5. Пермінова Л.А.	
Вчитель інноваційного типу як результат якісної професійно-дидактичної підготовки у ВИШі	55
Розділ 2	
ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНИХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	67
2.1. Молнар Т.І.	
Моделювання процесу формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки	67
2.2. Ляпіна В.В.	
Підготовка майбутніх вчителів початкових класів до здоров'язбережувальної діяльності	86
2.3. Воронюк І.В.	
Психолого-педагогічна технологія організації творчої діяльності учнів початкових класів	105
2.4. Кабельнікова Н.В.	
Особливості організації навчальної діяльності учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах початкової школи	135
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	157

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

2.1. МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ (Т.І.Молнар)

В умовах утворення єдиного ринку праці в Європі, забезпечення високого рівня підготовки фахівців відповідно до вимог світових стандартів, одержання «подвійних» дипломів, потребують від випускників вищих навчальних закладів фундаментальної загальної і професійної підготовки, сформованості критичного мислення, володіння комплексом професійних і соціальних компетенцій. Актуальність дослідження обумовлена підвищенням вимог до професійної компетентності педагогів, соціальною потребою суспільства у фахівцях, компетентних виконувати свої професійні обов'язки на високому науково-педагогічному рівні.

У цьому контексті актуальною стає проблема модернізації освітнього процесу, пов'язаного з формуванням дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів, що розглядається як одна з необхідних умов їх якісної професійної підготовки.

Організація наукової діяльності вищих навчальних закладів вивчалась Б. Андрієвським, Є. Заїр-Беком, Н. Родіоновою, А. Тряпціним та ін., а дослідницька компетентність розглядалася вченими у контексті науково-дослідної діяльності студентів (Р. Горохова, Н. Кічук, Л. Коржова, Р. Скульський та ін.).

Із дисертаційних робіт останніх років, що торкаються цієї проблеми, слід назвати дослідження І. Демури, Е. Чепорової (професійна компетентність майбутніх фахівців), Л. Машкіної, Л. Ройко, С. Тезикової (науково-дослідна діяльність студентів педагогічного профілю), А. Коломієць, Л. Петухової (формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів), Ю. Козловського (теоретико-методологічні основи моделювання наукової діяльності вищого навчального закладу), М. Архіпової, М. Головань, С. Лукашенко, О. Маркова (дослідницька компетентність).

Водночас, незважаючи на значну кількість публікацій цього спрямування, в теорії і практиці педагогічної освіти мають місце суперечності між:

– вимогами нової освітньої парадигми, орієнтованої на компетентнісний, особистісний розвиток кожного студента, і традиційним підходом до організації навчального процесу в умовах вищого навчального закладу;

– потребою у фахівцях, здатних до організації дослідницької професійної діяльності, і неготовністю випускників педагогічних вишів до її реалізації;

– усвідомленням якості підготовки майбутнього вчителя початкових класів, який володіє необхідним рівнем дослідницької компетентності, і недостатнім обґрунтуванням умов її досягнення.

Відкритим залишається питання дидактико-методичного забезпечення процесу формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів, відсутній ефективний механізм діагностики сформованості дослідницької компетентності.

Аналіз теоретико-методологічної бази дослідження засвідчує, що формування дослідницької компетентності в сучасних умовах детермінується потребою свого розгляду з позицій досягнень науки, використання накопиченого досвіду розв'язання навчально-виховних проблем, опори на ефективну методологічну базу, що забезпечить психолого-педагогічну готовність майбутнього вчителя через сформованість певної сукупності якостей, необхідних для використання професійних функцій, психологічного стану щодо реалізації відповідних фахових завдань, почуття впевненості в своїй здатності до самовдосконалення. Розуміючи дослідницьку компетентність майбутнього педагога як іманентну характеристику його діяльності взагалі, вважаємо, що завданням професійної підготовки у виші є забезпечення реалізації особистої траєкторії фахового становлення вчителя. Звідси, у нашому дослідженні надається перевага особистісно орієнтованому підходу, що було задекларовано у попередньому розділі.

Оскільки професійна підготовка є багатогранним динамічним процесом, вона має здійснюватися в оптимальній взаємодії компонентів за допомогою створення цілісного механізму, спрямованого на розв'язання визначеної мети і завдань. Іншими словами, виходячи із сучасних вимог, що висувуються до професійно-особистісних якостей конкурентоздатного фахівця, його підготовка може повною мірою бути реалізована лише за умов системної її організації.

Це вимагає нетрадиційних поглядів на процес професійної освіти, оригінального моделювання процесу формування дослідницької компетентності студентів, зокрема, майбутніх учителів початкових класів.

У сучасному трактуванні під моделлю вбачається образ, міра, зразок, норма, заміник оригіналу (схема, структура, знакова система), що визначає фрагменти об'єктивної діяльності [18, с. 382]. Відносно педагогічних досліджень, то під моделюванням розуміється процес створення штучного аналога системи, яка перебуває в об'єктивній відповідності до об'єкта пізнання. Свого часу Ю. Бабанський давав визначення моделі як форми наукового абстрагування, що відображає суттєві взаємозв'язки досліджуваних речовин або знакових елементів [3].

Аналіз наукової літератури показав, що існує багато підходів до визначення змісту понять «модель» і «моделювання». Наприклад, моделлю може бути уявна або матеріально реалізована система. За іншими джерелами,

модель – це штучно створений зразок у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм або формул, який, будучи подібний до досліджуваного об'єкта (або явища), відображає і відтворює в простішому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки між елементами цього об'єкта [8].

На відміну від філософського розуміння, де модель є системою елементів, що відтворює певні сторони, зв'язки, функції предмета (оригіналу), з точки зору вивчення особистості, моделювання – це «діалогічний опис із всією можливою повнотою всіх суттєвих для життєдіяльності у сучасному світі сторін, властивостей і якостей особистості [6, с. 37]». Суть моделювання, зазначає С. Гончаренко [9, с. 119], полягає в установленні подібності явищ (аналогій), адекватності одного об'єкта іншому в певних відношеннях і на цій основі перетворення простішого за структурою та змістом об'єкта в модель складнішого (оригінал).

Використання в науковій практиці перевірених процедур моделювання націлене на вирішення наступних методологічних завдань: виявлення структури наукового об'єкта дослідження; дослідження законів формування, розвитку об'єкту, що вивчається; управління об'єктом або процесом через визначення найбільш успішних алгоритмів при заданих цілях і критеріях; прогнозування прямих і непрямих наслідків реалізації заданих засобів, способів, методів, прийомів у рамках певних форм дії на об'єкт; оптимізація процедури управління об'єктом, що вивчається.

Сама процедура моделювання має концептуальну спрямованість, оскільки в ній використовують категорії, понятійно-термінологічний апарат, систему теорій, закони, закономірності, що відображають предметні галузі знань, що вивчають об'єкт моделювання. З цієї причини в моделюванні прийнято виділяти логіко-семантичні, структурно-функціональні і причинно-наслідкові моделі.

Отже, моделювання – це спосіб пізнання об'єктивних явищ і процесів через побудову їх аналогів. Для цього методу характерним є його варіативність, універсальність, що забезпечує можливість його використання як у теоретичних, так і в практичних дослідженнях. Крім того, модельний підхід до вивчення педагогічних процесів виконує прогностичну функцію. Звідси, *розробка моделі формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя початкових класів включає і очікувану репрезентацію майбутнього стану (рівня) професійної готовності студента до проведення дослідницької діяльності в межах своїх компетенцій.*

Оскільки педагогічне моделювання передбачає вивчення штучно створеного аналогу досліджуваного явища, акцент у нашому варіанті моделі буде зроблено на її функціональних аспектах. Достовірність кінцевих результатів забезпечується наявністю адекватних критеріїв оцінювання досліджуваного об'єкта, об'єктивністю інформації, врахуванням принципових взаємозв'язків і кількісних співвідношень між його компонентами,

врахуванням чинників, що впливають на об'єкт, конструюванням нормативної моделі майбутнього вчителя початкових класів і шляхи її досягнення.

Для нашого дослідження обрано структурно-функціональний підхід до моделювання формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі їх професійної підготовки, де процедура побудови структурно-функціональної моделі передбачає розгляд об'єкту як цілісної системи, частини якої пов'язані (структуровані) за принципами супідрядності, логічності і часової послідовності у вирішенні педагогічних проблем. У представленні такого роду моделей часто використовують схеми. Модель дозволяє досліднику побачити і вивчити всі складові досліджуваного процесу або об'єкту і описати як цілісну систему.

Розробка структурно-функціональної моделі формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя початкових класів складає процедуру, яка дозволяє усвідомити відображені зв'язки, оцінити їх стан, зробити прогноз, прийняти обґрунтоване рішення про впровадження у практику.

Суттєвим у розробці структурно-функціональної моделі для нас було те, що поняття «структура» (лат. *structura* – будова, порядок зв'язку) не тотожне поняттю «склад або будова»: зміст поняття «структура» відображає логічність і взаємозв'язок, послідовність і цілісність, а «склад» має неструктуровані одиниці чого-небудь. Процес структурування слугує для розуміння цілісності системи, єдності мети, взаємозв'язків її підсистем.

Процедура побудови структурно-функціональної моделі формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів передбачає розгляд об'єкту як цілісної системи, яку поділяють на окремі елементи або підсистеми. Частини системи зв'язані структурними відношеннями, які описують підпорядкованість вирішення окремих педагогічних задач.

Через призму формування професійних компетентностей, зокрема їх складової – дослідницької компетентності вчителя початкових класів, під педагогічною системою нами розуміється цілісне, складне утворення взаємопов'язаних компонентів, спрямованих на реалізацію окресленої мети. Системний підхід у нашому випадку передбачає забезпечення єдності і взаємозв'язку таких складників, як професійна мотивація, мета, завдання, зміст, дидактико-методичний ресурс, наявність чіткого зворотного зв'язку та створення відповідних організаційно-педагогічних умов.

Одним із найбільш перспективних, на наш погляд, є синергетичний підхід. У науковій літературі немає однозначного визначення синергетичного підходу в навчанні. Тому дослідники вкладають в нього різний сенс. Одні вважають, що поняття «синергетичний підхід» не може бути загальноприйнятим до тих пір, поки не буде обґрунтовано його відмінність від системного підходу. Інші відзначають, що для аналізу педагогічної дійсності найдоцільніше застосовувати системно-синергетичний підхід, оскільки

сучасне мислення – це системно-синергетичне мислення, а один з сучасних методологічних способів аналізу дійсності – це системно-синергетичний.

Саме такої точки зору дотримується В. Віненко [7, с. 5], який визначив системно-синергетичний підхід як «спрямованість дослідницької діяльності на виявлення у сфері освіти систем, що самоорганізуються, і використання синергетичних принципів для опису закономірностей розвитку цих систем».

Дослідники відзначають, що реалізація синергетичної парадигми мислення в освіті дозволила б стимулювати процес самоосвіти, орієнтуватися в складноорганізованих базах даних і розгалужених системах знань, зробити навчання більш інтерактивним, використовувати технології креативного менеджменту, здійснити прискорений перехід до нових, модифікованих структур знань і поведінки, кардинально перебудувати конфігурацію свідомості суб'єктів освітнього процесу.

У той же час, процес формування компетентності майбутнього фахівця є технологічним і може набувати статусу технології, що визначається як сукупність прийомів і засобів, спрямованих на ефективну організацію навчання. Для частини фахівців педагогічна технологія представляється системою прогнозування, планування, забезпечення й оцінювання навчального процесу, яка обумовлена метою і специфікою засвоєння знань та формування відповідних умінь, а також використання людських і матеріальних ресурсів для досягнення очікуваних результатів. Тобто, будучи складним явищем, вона має розглядатися на декількох рівнях: як частина педагогічної науки, як система способів і принципів навчання, як реальний навчальний процес і вживається на відповідних рівнях: загальнопедагогічному; конкретно-предметному; локально-модульному.

У світлі сучасної освітньої і управлінської парадигм педагогічна технологія передбачає наявність комплексу методів і умов, що забезпечують формування заданих параметрів об'єкта, що досліджується. У контексті предмета нашого дослідження під педагогічною технологією нами розуміється цільове застосування комплексу дидактичних засобів, спрямованих на досягнення прогнозованих кількісних і якісних характеристик педагогічного явища або процесу. *В цілому технологія є варіативною програмою спланованого впливу на організацію та перебіг навчально-виховної діяльності у відповідності з обґрунтованим алгоритмом досягнення конкретних прогностичних результатів.*

Цікавим прикладом для нашого дослідження є розроблена О. Чугайною [19] технологія, головною ідеєю якої є те, що формування дослідницької компетентності може успішно відбуватися за умов моделювання предметного і соціального змісту дослідницької діяльності майбутнього вчителя початкових класів, способів вирішення ним професійних дослідницьких задач.

Як бачимо з рисунку 1, дослідниця чітко визначає опис освітніх цілей і змісту, характеристику способів взаємодії студентів та викладачів, а також способів контролю ходу та результатів формування дослідницької компетенції.

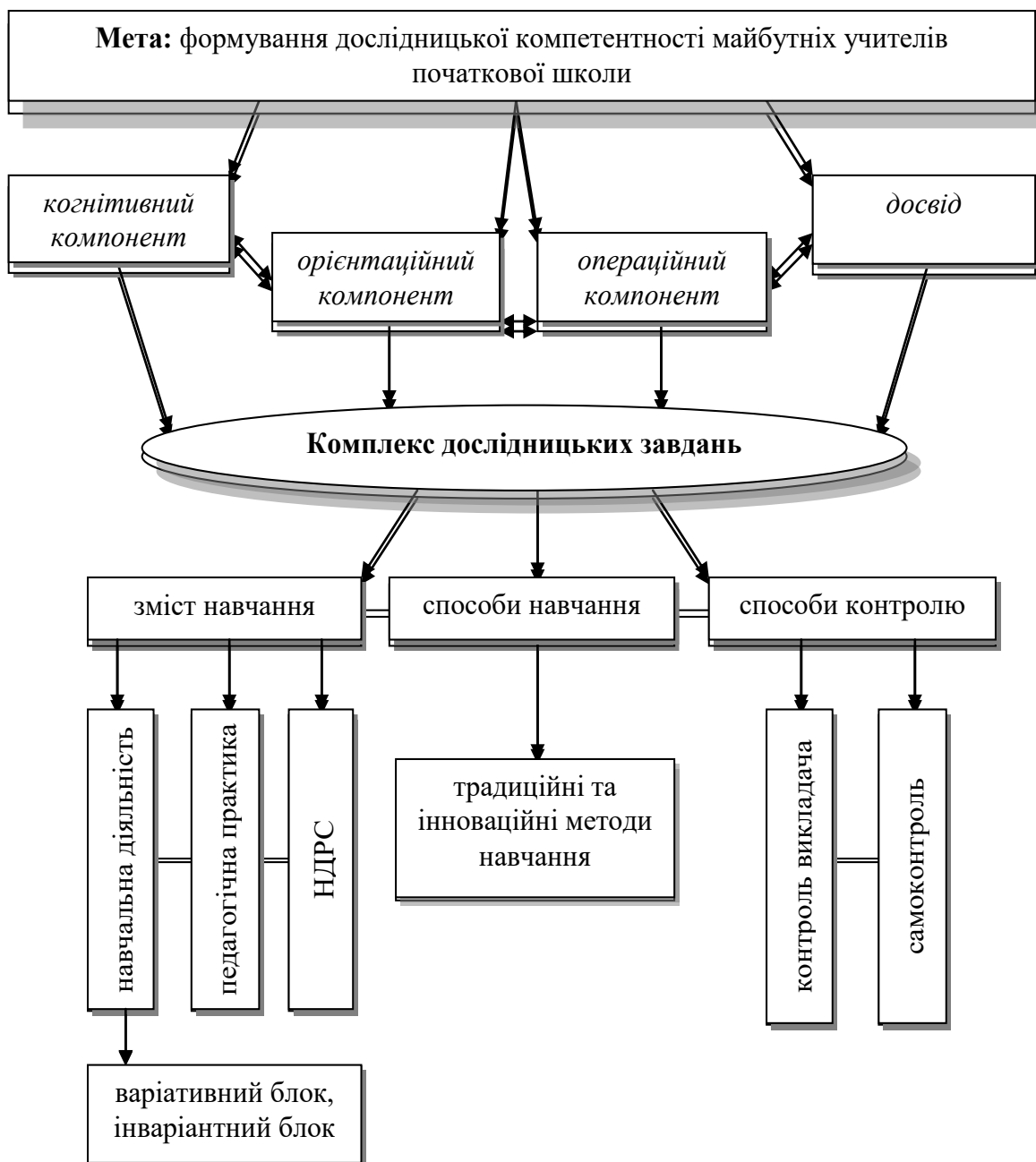

Рис. 1. Структура технології формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкової школи (розроблена О. Чугайною)

Цілеспрямоване формування професійних компетентностей детермінує використання ефективних технологій здійснення навчально-виховного процесу. Складність професійної підготовки педагога, потреба врахування ієрархії різнорівневих принципів міждисциплінарного і, власне, педагогічного рівнів, вимагає інтеграції існуючих засобів і узагальнених принципів формування дослідницької компетентності. Таким об'єднуючим стрижнем, на нашу думку, може слугувати особистісно орієнтований, компетентнісний,

технологічний і системно-синергетичний підходи до організації професійної підготовки студентів, зокрема формування їх дослідницької компетентності.

Поняття «підхід» розуміється як «сукупність прийомів, способів» у пізнанні реальності, як особлива форма пізнавальної і практичної діяльності, як розгляд педагогічних явищ з певної точки зору, як стратегія дослідження процесу, що вивчається, як базова ціннісна орієнтація, що визначає позицію педагога.

У процесі побудови структурно-функціональної моделі формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів в умовах професійної підготовки обрано такі принципи: **принцип науковості**, що характеризує відповідність змісту професійної освіти рівню сучасної науки; **принцип міждисциплінарної інтеграції** – відповідає за формування цілісних знань, інтегративних умінь у майбутніх фахівців за допомогою організації навчального процесу на основі інтеграції програмних фундаментальних та прикладних фахових дисциплін; **принцип професійної спрямованості** – передбачає орієнтування студентів на майбутню професійну діяльність, використання в ході навчального процесу комплексу професійно-орієнтованих завдань та ігрових методів; **принцип варіативності** – передбачає зміну умови, порядку дій або результату завдання, де посилюється мисленнєва діяльність студентів, створюються умови для продуктивних, активних, самостійних дій; **принцип самореалізації** – сприяє раціональним прийомам набуття знань, умінь, навичок у навчально-дослідницькій діяльності, їх самостійному поглибленню та розширенню, залучення студентів до виконання практичних прикладних досліджень.

За результатами наукового аналізу відповідних інформаційних джерел, сформульованих вихідних положень з урахуванням практики роботи вищих навчальних закладів, специфічних особливостей науково-пошукової педагогічної дослідницької діяльності студентів, нами розроблено структурно-функціональну модель формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі їх професійної підготовки (рис. 2.). Модель є відкритою системою, тому що природно вбудована у процес професійної підготовки студентів вишів.

Основними (ключовими) компонентами моделі визначено сукупність традиційних складників, що представлені цілепокладанням, змістово-методичним, організаційно-технологічним, оцінно-діагностичним блоками. Процес набуття дослідницької компетентності майбутнього вчителя початкових класів передбачає врахування відповідного комплексу необхідних організаційно-педагогічних умов у освітньо-розвивальному середовищі вищого навчального закладу та конкретно визначених етапів (рис. 2. 3).

Освітньо-розвивальне середовище вишу

Рис. 2. Структурно-функціональна модель формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів

Ознайомлення з відповідними науковими джерелами Г. Балл, І. Зимня, Л. Коваль, О. Мороз та ін. переконує, що вдосконалення функціонування

вищої школи значною мірою залежить від оточуючого середовища. Більше того, на переконання низки вчених, некерованість та інтенсивна змінюваність середовища вимагає його розгляду в якості суб'єкта навчального процесу. Не можна не погодитися з думкою Л. Петухової, що сучасний стан взаємин між системою освіти і соціальним оточенням вимагає перегляду складників навчально-виховного процесу, де інформаційне середовища набуває статусу одного із провідних чинників впливу на якісні його характеристики [15]. Слушною є позиція дослідниці, яка під інформаційно-розвивальним педагогічним середовищем розуміє «сукупність знанневих, технологічних і ментальних сутностей, які у синхронній інтеграції забезпечують якісну передачу знань». Дійсно, середовище до цього часу не змінювалося з такою інтенсивністю і не виконувало роль активного суб'єкта освітнього процесу.

Це дозволяє говорити про необхідність переходу до трисуб'єктної моделі навчання (Л. Петухова). Остання, на нашу думку, має сконцентруватися на обґрунтуванні механізму відомого та міцного засвоєння учнями (студентами) системи знань, умінь і навичок у межах паритетних взаємин між суб'єктами навчального процесу на основі науково обґрунтованого матеріального, інформаційного, кадрового і дидактико-методичного забезпечення навчально-виховного процесу вишів.

Отже, досягнення сучасного рівня світових освітніх стандартів вимагає перегляду усталених підходів до підготовки кадрового педагогічного потенціалу, вдосконалення його майстерності.

Приведення діяльності вищих педагогічних навчальних закладів до вимог світових стандартів, як наголошується в законі «Про вищу освіту» [10], вимагає системного вивчення стану роботи вищої школи, основних тенденцій її розвитку, результатом якого вважає В. Семиченко, є комплексна характеристика моделі цілісного уявлення про мету, зміст, функції і результати діяльності конкретної освітньої галузі. Перегукується ця теза з думкою Л. Петухової, де «суттєво-змістова структура вищої педагогічної освіти визначається на основі множинного теоретичного абстрагування та планування у результаті якого складається професіограма моделі спеціаліста [17, с. 9]».

Мова йде про комплекс фахових вимог до педагога як узагальненої характеристики сукупності особистісних і професійних якостей, системи знань, умінь, що забезпечують успішну майбутню професійну діяльність.

Зміст, організація, методи і засоби навчання, як відомо, реалізуються через особистість викладача, діяльність якого в системі вищої школи носить науково-педагогічний характер. Особливе місце в роботі зі студентами має зайняти дослідницький компонент як необхідна умова інтеграції навчального і науково-дослідницького процесів.

Це дозволяє реалізувати потенційні можливості ефективного впливу на навчально-виховний процес, зокрема, підвищити рівень знань з різних сфер

педагогіки, соціології, психології, кібернетики, інтеграція яких дає можливість вирішувати навчальні завдання, здійснювати підбір методів та форм організації навчально-виховного процесу, дозволяє викладачу вибирати або створювати авторську педагогічну технологію, встановлювати адекватний стиль стосунків, орієнтований на суб'єкт-суб'єктні відношення, розвивати децентрацію мислення [14].

Результати опитування студентів засвідчують, що результативність навчально-пізнавальної діяльності на заняттях залежить від: рівня інтелекту викладача; уміння навчати мислити; теоретичної і методичної підготовки; уміння не замикатися в рамках навчального процесу; оптимістичного настрою, доброзичливості і поваги до інших тощо.

Взявши це до уваги, для організації роботи в експериментальних групах нами було проведено ряд семінарів-практикумів з викладачами, де проводилася спеціальна робота з розвитку вмінь роботи в групі, застосуванні активних методів навчання студентів, створення атмосфери вільного спілкування на заняттях тощо.

Цільовий компонент детермінує вибір змісту, методів, форм і засобів навчального процесу. Він обумовлює проектування професійної освіти, що спрямовано на формування дослідницької компетентності майбутнього спеціаліста. Цілепокладання складається з визначення та максимальної конкретизації як мети, так і завдань, що відповідають відповідним функціям та забезпечують досягнення продуктивного кінцевого результату (мотиваційно-ціннісний компонент – стимулююча функція – розвиток інтересу до дослідницької діяльності; прагнення до набуття загальних і спеціальних фахових знань, умінь і навичок; когнітивний компонент – інформаційна функція – формування у студентів професійних знань теоретичного і технологічного характеру; діяльнісний компонент – перетворювальна (трансляційна) функція – формування у студентів професійних та дослідницьких умінь; рефлексивний компонент – регулятивна функція – формування у студентів критичного ставлення до застосовуваних методів та результатів дослідницької діяльності, прагнення до саморозвитку своєї дослідницької компетентності; емоційно-вольовий компонент – стимулююча функція – формування у студентів вольової та емоційної сфери особистості, з якими пов'язаний успіх у подоланні труднощів на шляху до поставленої мети).

Одержані матеріали засвідчують, що ефективно формування дослідницької компетентності можливе за умови її розгляду як іманентної складової цілісного процесу професійної підготовки фахівця з обов'язковим урахуванням структурних характеристик дослідницької компетентності майбутнього педагога. Аналіз теоретичних підходів щодо структури дослідницької компетентності дозволив визначити її у такий спосіб: це, насамперед, готовність студента до науково-дослідної діяльності, до застосування дослідницьких компетенцій в умовах, наближених до

професійно-педагогічних; сформованість системи спеціально-значущих і особистісних потреб та інтересів а також вольових якостей, спрямованість на професійну творчість і самовдосконалення; умотивована система дослідницьких знань і вмінь, що скоректована особливостями сприйняття, пам'яті, мислення студента; необхідний рівень рефлексії, що є вираженням здатності до самоаналізу, самооцінювання і самоконтролю своєї діяльності як головної передумови адекватної «Я-концепції», критичності мислення, здатності до самовдосконалення тощо.

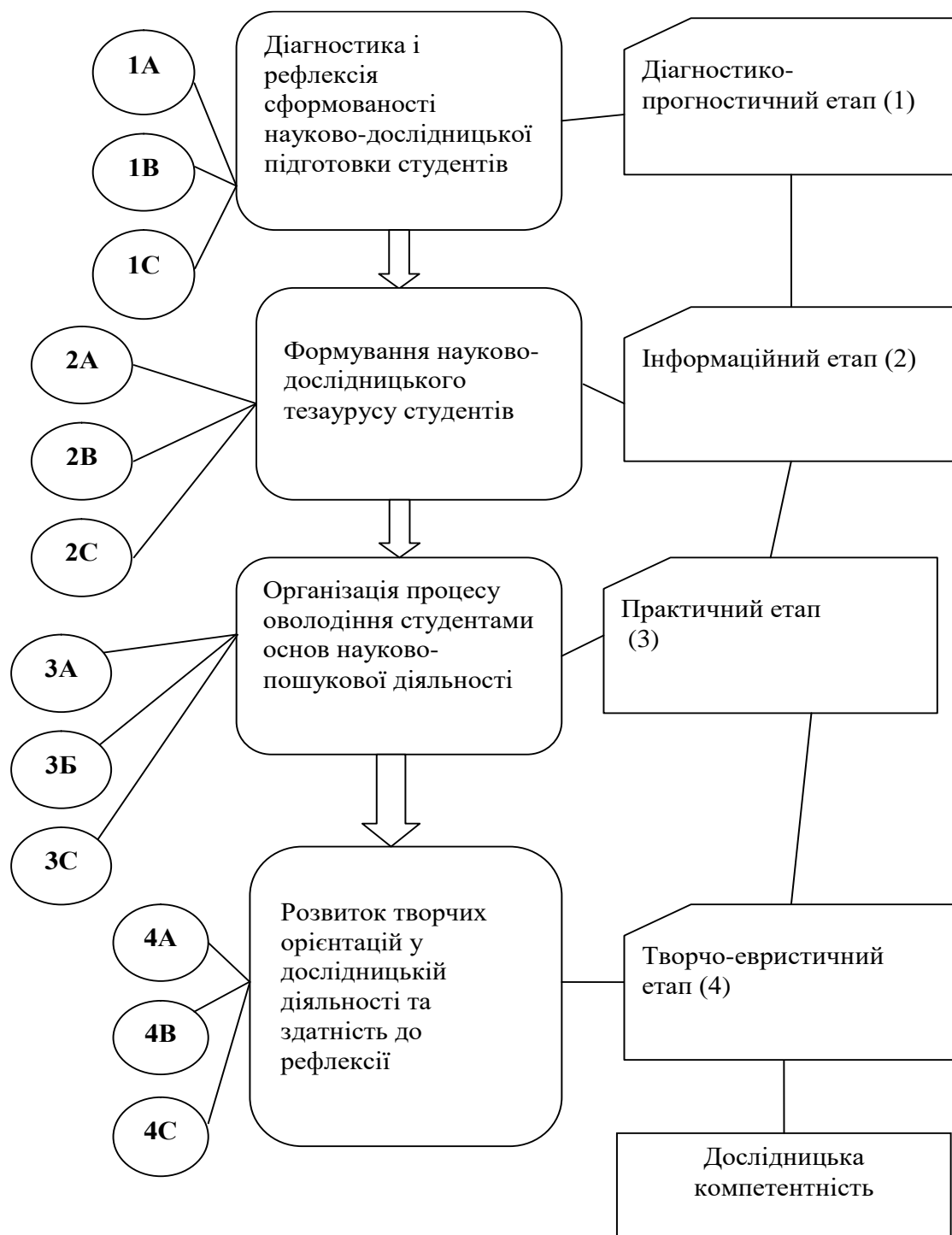
Формування зазначених компетентностей здійснюється у спеціальних умовах в режимі навчально-виховної діяльності вищого навчального закладу. Їх визначення базувалось на результатах узагальнення процесу професійного становлення педагога (В. Андреев [2], В. Радул [16] та ін.). Отже, готовність до наукового дослідницького пошуку формується, як уже наголошувалося, у цілісному режимі всіх видів аудиторної та позааудиторної роботи студентів та ґрунтується на вроджених і розвинутих задатках студента, його бажанні й потребі в самореалізації, свідомому пізнавальному інтересі і здійснюється у декілька взаємопов'язаних умовних етапів (рис. 3).

Перший, діагностико-прогностичний, передбачає визначення стану сформованості у студентів відповідної системи знань, виявлення організаційно-педагогічних умов і чинників, що впливають на процес професійної підготовки студента, розробку програми (проекту) індивідуальної траєкторії професійного зростання майбутнього фахівця.

Домінуючим на цьому етапі є осмислення вихідних позицій, на яких має будуватися навчання, визначення рівня мотивації студентів до педагогічної діяльності, їхня готовність до саморозвитку, до самовдосконалення. Його завданням є набуття системи теоретичних знань, які забезпечують розуміння основ педагогіки, формування наукового світогляду, озброєння методикою наукового пошуку, усвідомлення значення психічних якостей і процесів розвитку особистості, роль соціуму а також підготовка студентів до аналітичної діяльності і рефлексії наявного досвіду, його осмислення. Даний етап реалізується на першому курсі.

Другий етап (інформаційний) пов'язаний з організацією наукової діяльності студентів репродуктивного характеру, спрямованої на розвиток умотивованого бажання до набуття необхідних знань, збагачення термінологічного наукового апарату, вдосконалення дослідницьких якостей. Важливим засобом на даному етапі є моделювання дослідницьких ситуацій за зразком, залучення студентів до навчально-дослідницької діяльності, завдяки якій студенти набувають навичок дослідження об'єктів, процесів і явищ, самостійного набуття нових, індивідуально значущих і професійних знань. Студенти залучаються до написання есе, аналітичних оглядів наукових статей, моделювання процесів і явищ, виконання групових дослідницьких проектів фахово-орієнтованого характеру. Основними видами діяльності є виконання

лабораторних і практичних робіт, підготовка до семінарів, участь у конференціях і круглих столах а також проблемно-дослідницьких групах, написання рефератів та курсових проектів та ін. Здійснення даного етапу відбувається на першому та другому курсах.

*Де: 1, 2, 3 – етапи формування дослідницької компетентності
 А – зміст формування дослідницької компетентності,
 В – організаційні форми, С – методи*

Рис. 3. Етапи формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя початкових класів

На третьому етапі зусилля концентруються на оволодінні студентами основ пошукової діяльності, усвідомленні необхідності самостійного виконання практичних наукових досліджень, розумінні ролі експериментального аспекту в одержанні достовірних результатів. Увага зосереджується на механізмі обробки інформації, використанні потенційних можливостей різновидів педагогічної практики, забезпеченні цілеспрямованої, активної участі студентів у конкурсах, олімпіадах, самостійному виконанні практичних та лабораторних робіт, опануванні відповідних спецкурсів, предметної, психолого-педагогічної і загальнокультурної підготовки. Студент сконцентрований на виконанні курсових робіт, підготовці публікацій і наукових доповідей, розробці методичних рекомендацій та інших матеріалів, формування дослідницької мотивації.

Четвертий (творчо-евристичний) етап є заключним у підготовці до здійснення наукових досліджень. Він передбачає усвідомлення студентом об'єктивного образу професійної діяльності, здатність до рефлексії, готовність до самовдосконалення на основі самоаналізу й синтезу індивідуальних властивостей і набутого педагогічного досвіду, готовність до моделювання майбутньої професійної пошукової діяльності.

На цьому етапі завершується систематизація одержаних дослідницьких знань і вмінь, йде обробка власних напрацювань, удосконалюються вміння щодо написання статей, виступів на наукових семінарах. Основними формами навчання є захист творчих проєктів, семінари, тренінги, самоосвіта, презентації особистих наукових ідей. Широко використовуються методи заохочення, проєктування, переконання, оцінювання, моделювання, розробка планів-проспектів педагогічного дослідження, тренінги, психологічні замальовки, імітаційні та рольові ігри, психотренінги тощо.

Розвиток дослідницької компетентності забезпечується кількісними, якісними і структурними перетвореннями її елементів у ході зміни стадій руху: самовизначення, самовираження, самореалізації. Якісною характеристикою кожної стадії виступає результат, тобто рівень розвитку дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів, який ми визначили як низький, середній і високий, критерієм якого є характер дослідницької діяльності. Практично це можна побачити у таблиці 1, де за курсами навчання визначено динаміку сформованості дослідницької компетентності майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної освіти.

Моніторинг процесу поетапного формування дослідницької компетентності забезпечується блоком зворотного зв'язку, який передбачає діагноз, прогноз, проєктування, організацію, відстеження і корекцію перебігу навчального процесу. З цією метою нами адаптовано комплекс методик, що включає систему тестів, стандартизованих діагностичних методик, опитувальників, контрольних робіт, вивчення і аналіз результатів навчальної діяльності студентів а також самооцінки як невід'ємної частини професійної підготовки вчителя.

Враховуючи те, що система має бути керованою, у структурно-функціональній моделі формування дослідницької компетентності передбачено функції управління: діагностика, прогнозування, планування, організація, відстежування та своєчасна корекція перебігу навчального процесу.

Таблиця 1

Ступінь оволодіння дослідницькою компетентністю студентів бакалаврату (за курсами)

Курс	Оволодіння дослідницькою компетентністю
1 курс	1. Володіння теоретичними методами наукового дослідження (індукція, дедукція, аналіз, синтез). 2. Володіння методом вивчення психолого-педагогічної, наукової і методичної літератури, архівних матеріалів (складання бібліографій, реферування, конспектування, складання анотацій, цитування).
2 курс	1. Володіння теоретичними методами наукового дослідження (порівняння, класифікація, абстрагування, конкретизація). 2. Володіння емпіричними методами наукового дослідження (спостереження, вимірювання, виявлення протиріч). 3. Складання методологічного апарату дослідження (визначення мети, завдань, постановка проблеми, виділення предмету і об'єкту дослідження).
3 курс	1. Володіння теоретичними методами наукового дослідження (аналогія, моделювання, формалізація, ідеалізація, узагальнення). 2. Володіння емпіричними методами наукового дослідження (тестування, анкетування, опитування, метод експертних оцінок). 3. Складання методологічного апарату дослідження (визначення критеріїв оцінки достовірності досліджень, побудова гіпотез). 4. Складання програми експерименту.
4 курс	1. Побудова логічної структури теоретичного дослідження. 2. Використання методів математичної статистики. 3. Використання кореляційного аналізу. 4. Опис отриманих даних.

Охарактеризуємо основні блоки структурно-функціональної моделі формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Змістово-методичний блок формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів охоплює цикли дисциплін, спецкурси, систему науково-дослідної роботи студентів, педагогічні практики а також самостійну роботу. Водночас, як засвідчують результати нашого дослідження, специфіка формування дослідницької компетентності, насамперед, вимагає дотримання єдиних вимог і цілеспрямованого узгодження та збалансування усіх видів навчально-виховного процесу, які мають інтенсивно інтегруватися в чітку цільову програму, зорієнтовану на кінцеві результати, і бути

невід'ємною частиною системи професійної підготовки майбутнього фахівця. Основою формування дослідницької компетентності є наукові знання й уміння. Це, зокрема, оволодіння методологічними категоріями (закономірності, закони, принципи, методи), механізмом психологічних процесів, особливостями психічного розвитку школярів, соціальною зумовленістю навчання і виховання підростаючих поколінь та ін. Слугують цьому, насамперед, професійно-орієнтований та методологічний комплекс дисциплін. Вони є фундаментом оволодіння студентами науковим мисленням, основами теорії пізнання, закономірностями й психофізіологічними характеристиками особистості тощо. Дослідницькі знання студенти одержують переважно у процесі опанування курсів «Філософія», «Педагогіка», «Соціологія», «Математика», «Основи науково-педагогічних досліджень», «Дидактика», основних профільних методик а також відповідних спецкурсів за вибором вишу або студента.

Визначені блоки дисциплін у контексті цілеспрямованого педагогічного впливу формують не тільки основи наукового світогляду і знання методології дослідження, а й забезпечують засвоєння сутності й ролі педагогіки як науки, її завдань і значення в розвитку економічного, соціального, культурного потенціалу суспільства, знайомлять майбутнього вчителя-дослідника із внутрішніми протиріччями педагогічних процесів і психічних аспектів розвитку особистості у системі міжособистісних та соціальних взаємин.

У організаційно-технологічному блоці моделі передбачено комплекс форм і методів формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя початкових класів. Серед них: інтерактивні методи, метод проекту, метод самооцінки; діагностичні, рефлексивні; групова, парна, індивідуальна форма організації діяльності студентів; лекції, практичні і семінарські заняття, спецкурси, міні-курси, тренінги, наукові конференції, круглі столи, консультації, наукові гуртки, педагогічні читання, конкурси наукових робіт, експрес дослідження, наставництво, самоосвіта тощо; різні види науково дослідної роботи.

Сучасна педагогічна теорія та практика наполягає на тому, щоб забезпечити максимально можливу активність студентів за постійно діючого зворотного зв'язку. Це можливо зробити за допомогою різноманітних технологій, педагогічних методів та прийомів.

Наприклад, нами підібрано методи активного навчання майбутніх учителів початкових класів, які дозволять сформувати дослідницьку компетентність. Серед них метод Мітгчета, який навчає студентів мислити стратегічними схемами (здатність діяти відповідно до стратегії, здатність створювати стратегії); мислити образами (уявлення у вигляді схеми); мислити в паралельних площинах (спостереження за власними думками під час їх перебігу); мислити з кількох поглядів; мислити основними елементами (варіанти суджень, рішень, стратегій, варіанти перешкод). Безумовно, такий

метод дозволить змінити підходи до організації і проведення занять, діяти за моделлю суб'єкт-суб'єктних відносин між викладачем і студентом. Навички мислення допоможуть майбутньому студенту побачити свої перспективи, адекватно оцінити можливості, своєчасно ідентифікувати себе з вимогами до вчителя-дослідника тощо.

На наш погляд, перспективними є брейнстормінг – розв'язання певної проблеми або завдання за допомогою активного розумового пошуку рішень певною групою студентів. Він може бути короткочасним або тривалим, письмовим або усним. Це активна форма діяльності, яка розвиває та тренує мозок, формує вміння лаконічно й чітко висловлювати власні думки. Зрозуміло, що такий метод має бути одним із провідних для формування дослідницької компетентності.

До речі, студенти, які прийняли участь у експерименті, практично всі мали бажання бути активними на заняттях (92%). Однак, відповідаючи на запитання анкети з метою попереднього опитування: Які методи організації найбільш впливові на підвищення активності студента на занятті?, тільки 12% сказали, що їх спонукає на активність оцінка, як стимул. Методів активного навчання студентами не названо.

Моделювання ситуації за заданим алгоритмом дозволить сформувати у студентів навички послідовних дій, стратегічне, цілісне сприйняття проблеми. З цією метою можна використовувати методику «семикратного пошуку», тобто конструювання студентами відповіді за допомогою запитань: Хто? Що? Де? Коли? Як? Чим? Навіщо? Або методику конструювання відповіді: опиши-порівняй-з'ясуй-знайди зв'язки-проаналізуй-знайди місце використання-запропонуй аргументи «за» та «проти».

Значна увага має приділятися організації групової і парної роботи. Дослідження вчених з проблеми виявило, що групова навчальна діяльність сприяє підвищенню успішності тих, хто навчається, вирішує багато навчальних і розвивальних завдань.

Провідне місце у практиці активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів займає проектна технологія, яка практично об'єднує в собі методи активного навчання (інтерактивні, проблемні, ігрові тощо). Таким чином, сутність проектної технології полягає у стимулюванні інтересу до певних особистісно значимих проблем, оволодінні визначеною сумою знань, чіткому плануванню проектної діяльності для розв'язання однієї або цілої низки проблем, моделюючих практичний кінцевий результат. Результати проектів мають носити практичний характер (відеофільм, альбом, бортжурнал, комп'ютерна газета, альманах тощо).

Організація діяльності студентів передбачає поширення дослідницьких проектів, які повністю підпорядковані логіці дослідження і мають відповідну структуру: визначення теми дослідження, аргументація її актуальності, визначення предмету й об'єкту, завдань і методів, визначення методології

дослідження, висунення гіпотез розв'язання проблеми і намічання шляхів її вирішення.

Перспективним з точки зору розвитку дослідницької компетентності є більш інтенсивне і цілеспрямоване використання можливостей таких організаційних форм як конференції, «круглі столи», дискусії, виставки, презентації, наукові гуртки та ін. Ці форми роботи дозволяють брати активну участь в обговоренні результатів власної роботи, обмінюватися досвідом пошукової діяльності колег. Логічним продовженням зазначеного виду діяльності є включення студентів до виконання дипломного проекту, що вимагає створення необхідних умов: попереднього обговорення плану-проспекту майбутнього експерименту, забезпечення експериментальної бази, організація системної консультативної допомоги з боку керівника і членів відповідної кафедри.

Зрозуміло, що пошукова діяльність детермінується умотивованим прагненням до пізнання, набуття нового, яке, у свою чергу, потребує вміння проникати у сутність педагогічних явищ і процесів, розуміння дослідницьких закономірностей і чинників розвитку та вдосконалення навчально-виховного процесу. Тому підготовка майбутніх учителів вимагає створення необхідного інформаційно-освітнього середовища в просторі вищого навчального закладу.

Отже, в умовах динаміки сучасного суспільства вчитель має бути готовим до набуття і осмислення нової інформації, її вдосконалення і застосування у навчальному процесі. Звідси раціональне використання видів науково-дослідної роботи у цілісному процесі фахової підготовки є однією із умов формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя початкових класів. Виходячи із специфіки майбутньої професійної діяльності, вважаємо за доцільне в основу організації науково-дослідницької роботи педагогічного вишу покласти професійно-пошукову спрямованість.

Реалізація означених видів діяльності студентів є однією з наскрізних ліній формування дослідницької компетентності й вимагає не тільки оптимізації форм і методів навчального процесу, а й раціонального їх поєднання, а також використання Інтернет ресурсів, технічних засобів навчання, інформаційно-комунікаційних технологій. Компонування змісту навчання враховує коригувальний вплив системи об'єктивних факторів, що в тій чи іншій мірі визначає відповідний дидактико-методичний супровід процесу підготовки студентів до організації наукових досліджень. До них відносяться як індивідуально-психологічні особливості індивіда, так і чинники зовнішнього характеру (кадрове та матеріальне забезпечення навчального процесу, особливості регіону, стан демографічних та соціально-побутових умов, психологічний мікроклімат у колективі, рівень організації та методичної роботи адміністрації вищого навчального закладу тощо).

Оцінно-діагностичний блок моделі представлено критеріально-діагностичним комплексом, який дає змогу оцінити рівень сформованості

дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки.

Критеріальний підхід (згідно з рекомендаціями Міністерства освіти і науки України) передбачає: оцінювання має ґрунтуватися на позитивному принципі адекватності, де враховується рівень досягнень тих, хто навчається, а не ступінь їхніх невдач. Це є важливим тому, що навчальна діяльність має не лише дати людині знання, уміння та навички, а й сформувати її компетентності, що належить до сфери складних умінь особистості.

Оцінно-діагностичним блоком передбачається широке застосування методу педагогічного моніторингу. У проведенні моніторингу сформованості дослідницької компетентності майбутнього вчителя початкових класів відштовхуємося від визначення поняття «моніторинг в освіті», що визначається як система збирання, обробки, зберігання й поширення інформації про освітню систему або окремі її компоненти, зорієнтована на інформаційне забезпечення керівництва, що дозволяє робити висновки про стан об'єкту в будь-який момент часу і дає прогноз його розвитку (А. Майоров). Слід зауважити, що проблема оцінювання сформованості основних груп компетентностей належить до найменш розроблених та найбільш серйозних проблем, пов'язаних з упровадженням компетентнісного підходу.

Отже, обґрунтована в дослідженні структурно-функціональна модель формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки включає цілепокладання, концептуальну основу, змістово-процесуальний блок а також управління процесом педагогічних впливів, спрямованих на досягнення поставленої мети. Логічна послідовність організації системного формування дослідницької компетентності відбувається за схемою: від вихідного стану її сформованості до визначення шляхів і засобів цілеспрямованого поетапного набуття необхідних дослідницьких фахових характеристик.

Таким чином, становлення майбутнього вчителя початкових класів відбувається за умов раціонального використання резервів навчально-виховного процесу вищу, забезпечення готовності до наукового пошуку і усвідомлення потреби у розвитку, збагачення наукового тезаурусу та практичного його використання у процесі професійно-детермінованого фахового зростання. Ефективне формування дослідницької компетентності вимагає створення адекватного розвивально-освітнього середовища, що гарантує умови для творчого використання й успішної реалізації особистісного потенціалу, впровадження інноваційних методів та організаційних форм роботи вищого навчального закладу, врахування особливостей сучасного етапу соціально-економічного і культурологічного розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Андрієвський Б. М. Професійно-наукова підготовка майбутнього вчителя початкових класів [монографія] / Б. М. Андрієвський, Л. Є. Петухова, – Херсон: Айлант, 2006. – 176 с.
2. Андреев В. Н. Педагогика: Учебный курс для творческого саморазвития / В. Н. Андреев. – Казань, 2000. – 45 с.
3. Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований / Ю. К. Бабанский – М. : Педагогика, 1982. – 196 с.
4. Базелюк В. Г. Формування дослідницьких умінь керівника загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти: дис. . . . канд. пед. наук: 13. 00. 04 / Базелюк Василь Григорович. – К. , 2009. – 247 с.
5. Балл Г. О. Категорія «культура особистості» в аналізі гуманізації загальної та професійної освіти / Г. О. Балл // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати дослідження і перспективи: Зб. наук. пр. [за ред. І. А. Зязюна та Н. Г. Ничкало]. – К. , 2003. – 680 с.
6. Биков В. Особливості модельного подання функціонування досліджуваних систем / В. Биков // Педагогічна освіта і освіта дорослих. Європейський вимір: зб. наук. праць. – К. – Хмельницький: ХПУ, 2008. – С. 293-301.
7. Виненко В. Г. Системно-синергетическое моделирование в непрерывном образовании педагога: Дисс. . . . д-ра пед. наук. – Саратов, 2001. – 322с.
8. Глинский Б. А. Моделирование как метод научного познания / Б. А. Глинский, Б. С. Динин, Е. П. Никитин. – М. : МГУ, 1965. – 248 с.
9. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям / Семен Устимович Гончаренко. – К. ; Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. – 308 с.
10. Закон України «Про вищу освіту» // Законодавство України про освіту: Збірник законів. – К. : Парламентське вид-во. 2002. – С. 112-155.
11. Зимняя И. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / Ирина Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – №5. – С. 34-37.
12. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів у контексті розвитку сучасної початкової освіти: технологічний підхід: монографія / Л. В. Коваль. – Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2011. – 330 с.
13. Мороз О. Г. Педагогіка і психологія вищої школи: навч.-метод. посібник [для молодих викладачів, аспірантів] / О. Г. Мороз. – К.: НПУ, 2003. – 268 с.
14. Пермінова Л. А. Педагогічні технології викладання у вищій школі / Навчальний посібник із спеціальності «Дошкільна освіта» – 8. 010101, «Початкова освіта» – 8. 010102 (підготовка магістрів). / Л. А. Пермінова. – Херсон: Айлант, 2011. – 136 с.
15. Петухова Л. Є. Інформатичні компетентності майбутнього вчителя початкових класів (В моделі трисуб'єктної дидактики): Навчально-методичний посібник. / Л. Є. Петухова. – Херсон: ХДУ, 2010. – 524 с.

16. Радул В. В. Соціально-педагогічна зрілість / В. В. Радул. – Кіровоград: Імекс ЛТД, 2002. – 248 с.
17. Семиченко В. А. Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід? [За ред. А. І. Зязюна] / В. А. Семиченко. – К. : Віпол, 2000. – 636 с.
18. Тевлін Б. Активізація та розвиток творчого потенціалу педагогічних працівників / Б. Тевлін // Завуч (Шкільний світ). – 2004. – №4. – С. 4-8.
19. Чугайнова О. Г. Формирование исследовательской компетентности у будущих педагогов дошкольного образования: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Государственное образовательное учреждение высшего профессионального образования Сургутский государственный педагогический университет. – Сургут: 2008. – 215 с.

2.2. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (В.В.Ляпіна)

До пріоритетних завдань сьогодення належить розвиток здорової особистості, тому одним із головних завдань школи має бути збереження здоров'я підростаючого покоління. Це, у свою чергу, вимагає не тільки відповідального ставлення вчителя до виконання своєї роботи з дотриманням усіх санітарно-гігієнічних норм, а й потребує їхнього прагнення впроваджувати у практичну діяльність школи додаткові методи й форми, спрямовані на збереження, а, по можливості, й зміцнення здоров'я дітей.

Підготовка майбутніх педагогів до здоров'язбережувальної діяльності під час навчання молодших школярів, зумовлене сучасним станом психофізіологічного розвитку дітей, вимагає модернізації освітнього процесу і змін у професійній діяльності вчителів. Збільшення кількості дітей з хронічними захворюваннями обумовила підвищення уваги до здоров'язбережувального навчально-виховного процесу, який передбачає наявності у вчителя знань та умінь щодо застосування спеціальних педагогічних прийомів з метою збереження та зміцнення здоров'я учнів. Упровадження нових здоров'язбережувальних технологій під час навчання й виховання має бути не спонтанним, а керованим, що вимагає підготовки майбутніх вчителів з метою розвитку здоров'язбережувальної компетентності.

Процес підготовки до зазначеного виду діяльності є цілеспрямованим, поетапним, організованим педагогічним процесом, спрямованим на розвиток всіх структурних компонентів (мотиваційного, когнітивного, операційного, рефлексивного), на їх наповнюваність за допомогою поєднання і взаємодоповнення. Його результатом є сформована у майбутніх вчителів початкових класів здоров'язбережувальна компетентність.

Під час досліджуваного процесу актуальними є наукові погляди В.Сидоренка та Н.Тверезовської, які вказують на поетапне формування професійної компетенції та використання нових форм [8]. А саме:

Наукове видання

С.Ф.Одайник, Л.Є.Петухова, Є.О.Співаковська, Б.М.Андрієвський,
О.М.Пинзеник, Л.А.Пермінова, Т.І.Молнар, В.В.Ляпіна,
І.В.Воронюк, Н.В.Кабельнікова

**ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОГО
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

(1 частина)

Монографічна збірка

ISBN 978-966-630-188-1

Відповідальний редактор – Пермінова Л.А.
Технічний редактор – Дудченко С.Г.

Підписано до друку 17.01.2018 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. др. арк. 9,88. Наклад 300.

Віддруковано з готових оригінал-макетів у ТОВ “Айлант”
Свідоцтво про реєстрацію ХС №1 від 20.08.2000 р.
73000, Україна, м.Херсон, пров.Пугачова, 5/20.
Тел.: 49-33-48, 050-396-08-91.